

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 527/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Šimonom Cibulkom, Hodžova 53, Trenčín, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 42 Ek 333/2021 zo 14. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej aj „okresný súd“ alebo „exekučný súd“) č. k. 42 Ek 333/2021 zo 14. augusta 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“). Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Sťažovateľka si zároveň uplatňuje aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

V exekučnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 42 Ek 333/2021 vystupuje sťažovateľka v procesnej pozícii povinnej, pričom predmetom exekučného konania je vymoženie peňažnej sumy z titulu nesplateného revolvingového úveru od obchodnej spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia s. r. o. (oprávnená osoba v exekučnom konaní, pozn.). Sťažovateľka podala 19. marca 2021 súdnemu exekútorovi návrh na zastavenie exekúcie. O tomto návrhu rozhodol okresný súd zastúpený vyšším súdnym úradníkom uznesením č. k. 42 Ek 333/2021 z 23. júla 2021, ktorým návrh na zastavenie exekúcie zamietol. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka včas sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd konajúci sudcom uznesením z 8. marca 2022, ktorým

sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu z 23. júla 2021 zamietol. Nálezom č. k. IV. ÚS 364/2022-43 z 9. marca 2023 ústavný súd ale zrušil uznesenie okresného súdu z 8. marca 2022, pričom konštatoval porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a jej práva na spravodlivé súdne konanie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd napadnutým uznesením znova zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu z 23. júla 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Základom námietky sťažovateľky v jej ústavnej sťažnosti bolo jej tvrdenie, že okresný súd sa v napadnutom uznesení riadne nevysporiadal s právne záväzným názorom ústavného súdu vyjadreným v náleze č. k. IV. ÚS 364/2022-43 z 9. marca 2023, resp. obišiel jeho účel. Sťažovateľka zastávala názor, že ústavný súd zaviazal okresný súd, aby tento preskúmal konkrétne znenie rozhodcovskej zmluvy, t. j. či sťažovateľka mohla mať reálnu možnosť vybrať súd, ktorý bude rozhodovať prípadný spor. Podľa sťažovateľky mal ale okresný súd posudzovať iba možnosť voľby rozhodcovského súdu len v kontexte individuálneho dojednanja, hoci pokyn ústavného súdu tak neznel, a nie so samotným znením rozhodcovskej zmluvy.

4. Sťažovateľka namietala aj ústavno-právnu neudržateľnosť právneho názoru okresného súdu, keďže tento sa pri svojom rozhodovaní obmedzil na posúdenie otázky, či sťažovateľka mala možnosť odstúpiť od rozhodcovskej zmluvy bez udania dôvodu iba v lehote 14 dní od jej uzavretia. Teda prakticky bolo v jej dispozičnej sfére rozhodovať, kto bude rozhodovať potenciálny spor iba v tomto 14-dňovom období, ale nevysporiadal sa s tým, či mohla sťažovateľka ovplyvniť, kto bude rozhodovať po uplynutí tejto doby. Sťažovateľka sa preto domnievala, že po uplynutí tejto doby sa vytratila jej možnosť rozhodovať o potenciálnom rozhodcovi. Sťažovateľka v tomto kontexte dodala, že nemožno rozumne predvídať, že spor medzi zmluvnými stranami nastane v období 14 dní od uzavretia zmluvy, pretože tento nastane až s určitým časovým odstupom.

5. Sťažovateľka preto považovala rozhodcovskú zmluvu za neprijateľnú zmluvnú podmienku vždy, ak jej ako spotrebiteľke neumožňovala v akomkoľvek okamihu zvoliť si spôsob riešenia prípadného sporu medzi ňou a dodávateľom. Rozhodcovská zmluva síce obsahuje možnosť obrátiť sa aj na všeobecný súd, ale vzhľadom na to, že iniciátorom konania je takmer výlučne dodávateľ, tento si vždy vyberie rozhodcovský súd. Rozhodcovskú zmluvu v tomto prípade považovala sťažovateľka za neprijateľnú zmluvnú podmienku, a teda akékoľvek plnenie priznané rozhodcom na základe tejto neprijateľnej podmienky je neakceptovateľným plnením v rozpore s dobrými mravmi.

6. Sťažovateľka napokon tvrdila, že ak okresný súd v napadnutom uznesení nepreskúmal rozhodcovskú zmluvu v už uvedených intenciách, porušil ňou označené články ústavy a dohovoru a v konečnom dôsledku odignoroval aj právny názor ústavného súdu uvedený v jeho náleze č. k. IV. ÚS 364/2022-43 z 9. marca 2023.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie princípu efektívnej ochrany spotrebiteľa, ktorý je súčasťou základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru), a to napadnutým uznesením okresného súdu.

8. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Okresný súd po vrátení veci ústavným súdom znova dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky proti rozhodnutiu, ktorým okresný súd nevyhovel jej návrhu na zastavenie exekúcie, bola nedôvodná. V pôvodnom rozhodnutí vychádzal okresný súd z predpokladu, že exekučný súd nemôže skúmať platnosť uzatvorenia rozhodcovskej zmluvy, pretože túto mala sťažovateľka spochybníť žalobou o preskúmanie rozhodcovského rozsudku. S týmto predpokladom sa ústavný súd nestotožnil a konštatoval, že vecné posúdenie otázky, či uzatvorenie rozhodcovskej zmluvy bolo neprijateľnou podmienkou, spadá do právomoci exekučného súdu (už uvedený nález sp. zn. IV. ÚS 364/2022). Okresný súd preto v napadnutom uznesení v súvislosti s posudzovaním platnosti rozhodcovskej zmluvy poukázal na závery uznesenia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 106/2023-12 z 21. februára 2023, podľa ktorého sú podmienky individuálneho dojednania rozhodcovskej zmluvy takéto: ak bola rozhodcovská zmluva uzatvorená ako formálne samostatný dokument a nebola podmienkou uzatvorenia a ani vykonávania zmluvy o revolvingovom úvere, bola individualizovaná vo vzťahu ku konkrétnemu dlžníkovi, osobitne datovaná a podpísaná a dlžník mal možnosť túto zmluvu neprijat' a nepodpísať. Zároveň ústavný súd v tomto svojom predošlom rozhodnutí zdôraznil, že dlžník mal aj možnosť odstúpiť od rozhodcovskej zmluvy v lehote do 14 dní od jej uzavretia, a preto pri nej nebolo možné identifikovať značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán.

10. Okresný súd si vyžiadal príslušný rozhodcovský spis a zistil, že skutkové a právne okolnosti boli v predmetnej veci sťažovateľky prakticky totožné: *«Zo samostatne uzavretej rozhodcovskej zmluvy, ktorá nie je súčasťou Zmluvy o revolvingovom úvere a nebola ani podmienkou uzatvorenia a vykonávania Zmluvy o revolvingovom úvere, o čom ho oprávnený tiež informoval (bod 2 zmluvy), je zrejme, že ide o medzi zmluvnými stranami dohodnutý spôsob riešenia možných sporov vyplývajúcich zo Zmluvy o revolvingovom úvere. Z uvedených dôvodov, ako aj z nižšie uvedených dôvodov, súd považuje rozhodcovskú zmluvu, ktorá založila právomoc rozhodcovského súdu vydať exekučný titul, za platný právny úkon. Rozhodcovská zmluva obsahuje iba 7 bodov. V bode 7 v prvej vete je explicitne stanovené, že „dlžník je oprávnený od tejto zmluvy odstúpiť aj bez uvedenia dôvodu do 14 dní kalendárnych dní od uzavretia tejto zmluvy.“ Zároveň v bode 18.2. VOP k revolvingovému úveru je uvedené „dlžník je oprávnený od tejto zmluvy o revolvingovom úvere odstúpiť aj bez uvedenia dôvodu do 14 dní kalendárnych dní od doručenia tejto zmluvy, pričom dlžník je povinný najneskôr do 30 dní vrátiť istinu úveru a úrok.“»* Okresný súd okrem toho v napadnutom uznesení ešte uviedol: *«Rozhodcovská zmluva, ktorej rozsah znenia nebol dlhší než jednoduché súdne rozhodnutie a ktorej znenie je jednoducho právnický naformulované, ľahko pochopiteľné a bez akýchkoľvek záhudností, nemôže súd vyhodnotiť ako zdanlivú „naoko“ zmluvu,*

kde výber konečného arbitra je len prakticky v moci veriteľa, a teda nemôže túto rozhodcovskú zmluvu vyhodnotiť ako neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá má za následok nedostatok právomoci rozhodcovského súdu na prejednanie sporu, a teda že by predložený exekučný titul vyhodnotil ako paakt. Individuálnosť zmluvného dojednania je dodržaná i vtedy, ak spotrebiteľ môže bez uvedenia dôvodu určité dojednanie zrušiť. V tomto zmysle dodávateľ dáva slobodu spotrebiteľovi disponovať nielen obsahom určitej časti ich záväzku, ale vôbec existenciou určitej časti ich vzájomného vzťahu. Takáto participácia spotrebiteľa sa zdá byť oveľa rozumnejšia a zároveň praktickejšia pre účely plynulého obchodného styku, ako rukou spotrebiteľa písané znenia rozhodcovských zmlúv, ktoré snád' neskôr by boli rozhodovacou praxou súdov vyhodnocované ako úkony neslobodné, zneužívajúce nepriaznivé majetkové pomery žiadateľa úveru.»

11. Ústavný súd nesúhlasí s tvrdením, že by okresný súd v napadnutom uznesení obišiel právny názor z nálezu sp. zn. IV. ÚS 364/2022. Týmto nálezom ústavný súd nariadil okresnému súdu vecne posúdiť otázku, či uzatvorenie rozhodcovskej zmluvy bolo neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Okresný súd túto úlohu v napadnutom uznesení splnil, pričom vychádzal zo záverov uvedených v inom rozhodnutí ústavného súdu (IV. ÚS 106/2023), ktoré ale neboli v rozpore s právnym názorom v náleze sp. zn. IV. ÚS 364/2022. Z už uvedených citácií zároveň vyplýva, že okresný súd posudzoval platnosť rozhodcovskej zmluvy komplexne, nielen v rámci jej individuálneho dojednania, ako namietala sťažovateľka.

12. Exekučný súd sa teda v napadnutom uznesení dostatočným a relevantným spôsobom vysporiadal s právnym názorom v zrušujúcom náleze ústavného súdu, ako aj so sťažnostnými námietkami sťažovateľky a svoje závery formuloval jasne a zrozumiteľne. Keďže napadnuté uznesenie exekučného súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru exekučného súdu. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom exekučného súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti namietaného rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 114/09) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu (v tomto prípade princíp efektívnej ochrany spotrebiteľa) stotožňovať s procesným úspechom.

13. Nad rámec už uvedeného ústavný súd ešte konštatuje, že v právnom názore okresného súdu v napadnutom uznesení nevidí žiadny rozpor s princípom efektívnej ochrany spotrebiteľa. V predmetnom prípade mala sťažovateľka možnosť neuzavrieť rozhodcovskú zmluvu (ktorá bola jednoducho a zrozumiteľne formulovaná) bez toho, aby to ovplyvnilo uzatvorenie zmluvy o revolvingovom úvere, ktorú chcela uzavrieť. Aj keby túto okolnosť nevyhodnotila efektívne v čase podpisov týchto zmlúv, mala k dispozícii dvojtýždňové obdobie, keď si to mohla v pokoji premyslieť a odstúpiť od rozhodcovskej zmluvy bez uvedenia dôvodu. Táto okolnosť je podľa ústavného súdu dostatočnou zárukou pre spotrebiteľa, aby „zmaril“ dodávateľovi možnosť rozhodcovského konania aj do budúcnosti, a teda ju v tomto kontexte nemožno považovať iba za možnosť „naoko“. Samozrejme, samotný spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom nevznikne v rámci tejto 14-dňovej lehoty, ale práve vypovedaním predmetnej rozhodcovskej zmluvy v tejto lehote spotrebiteľ efektívne zabráni dodávateľovi iniciovať rozhodcovské konanie, resp. spotrebiteľské rozhodcovské konanie kedykoľvek neskôr. Samotná skutková okolnosť iniciovania

prípadného sporu zo strany dodávateľa nemôže byť sama osebe považovaná za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Je pravda, že pre spotrebiteľa by bolo výhodnejšie mať možnosť zastaviť či zrušiť rozhodcovské konanie po jeho iniciovaní zo strany dodávateľa (prípadne až po jeho ukončení, resp. po začatí exekúcie na základe takéhoto rozhodcovského rozsudku), ale účelom efektívnej ochrany spotrebiteľa nie je hľadanie čo najvýhodnejších alternatív pre spotrebiteľa (a čo najnevýhodnejších pre dodávateľa), ale efektívne vyrovnanie prirodzenej nerovnosti vo vzťahu medzi nimi, t. j. zabezpečiť, aby neobsahoval neprijateľné zmluvné podmienky. Inými slovami, vyrovnanie nerovnosti medzi dodávateľom a spotrebiteľom neznamená jej preklopenie v prospech spotrebiteľa, resp. v neprospech dodávateľa (toto by znamenalo pokračovanie nerovnosti iba v opačnom garde, pozn.). V tomto prípade teda podľa ústavného súdu bola okolnosť nepodmieneneho podpisu osobitnej zrozumiteľne formulovanej rozhodcovskej zmluvy a následná možnosť vypovedať túto zmluvu v dvojtýždňovej lehote bez uvedenia dôvodu dostatočnou garanciou pre spotrebiteľa pre voľbu súdu, ktorý mal v budúcnosti riešiť prípadný spor medzi spotrebiteľom a dodávateľom. Takúto zmluvu zároveň nebolo možné posúdiť ako neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá by mala za následok nedostatok právomoci rozhodcovského súdu na prejednanie potenciálneho sporu medzi zmluvnými stranami. Na tom nič nemení ani okolnosť, že išlo o formulárovú zmluvu predloženú dodávateľom. Absolútna väčšina spotrebiteľských zmlúv (od zmluvy o hypotekárnom úvere po jednoduchú objednávku kníh v e-shope, pozn.) má totiž takúto formu. Ústavný súd v tomto prípade súhlasí so záverom okresného súdu, že individuálnosť zmluvného dojednania nemusí byť daná iba potrebou rukou dopísaných častí zmlúv zo strany spotrebiteľa. Takáto okolnosť by pomerne nepraktickým spôsobom narušila plynulosť obchodného styku, čo by mohlo byť v konečnom dôsledku tiež v neprospech spotrebiteľa.

14. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

15. Z uvedených dôvodov ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky dospel k záveru, že zamietnutie jej sťažnosti proti rozhodnutiu o nezastavení exekučného konania napadnutým uznesením okresného súdu neznamenalo v okolnostiach posudzovanej veci porušenie jej základného práva na súdnu ochranu, resp. jej práva na spravodlivé súdne konanie, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

16. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky, ako ich špecifikovala vo svojej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu